

1 Lasten ja nuorten vahvan osallistumisen vuosi - arvio vuodesta 2011

Lapset ja nuoret osallistuivat entistäkin tiiviimmin lapsiasiavaltuutetun toimiston työhön. Tämä näkyi sekä lasten ja nuorten kokemustiedon entistä laajempuna hyödyntämisenä että neuvonantajaryhmien antina esimerkiksi lausuntoihin ja toiminnan painopisteisiin. Lasten ja nuorten näkökulma välittyi myös YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen seurantaan ja raportointiin. Lapsen oikeuksista tiedotettiin aiempaa paremmin myös lapsille sekä uudistuneilla lasten sivuilla että selkokielisen esitteen myötä.

Lasten ja nuorten kokemustiedon hyödyntämistä palveluiden laadun arvioinnissa edistettiin niin terveydenhuollossa kuin lastensuojelussakin. Uskomme sinuun - Usko Sinäkin - kiertueella toimiston asiantuntijat yhteistyökumppaneineen tapasivat yhteensä 120 kodin ulkopuolelle sijoitettua lasta ja nuorta. Toimisto oli mukana laatimassa nuorten Selviytyjät -ryhmän kanssa opasta lastensuojelun sijaishuoltoon sijoitetuille lapsille. Yli 50 lapsipotilaan näkemykset terveydenhuollosta välitettiin osaksi Euroopan Neuvoston kyselyä. Huonokuuloisten ja kuurojen lasten arvioita omasta arjestaan koottiin yhteistyössä Kuurojen liiton kanssa. Alustavia tuloksia raportoitiin lapsiasiavaltuutetun 6-vuotisseminaarissa Jyväskylässä, johon osallistui myös huonokuuloisia ja kuuroja lapsia. Toimiston henkilökunta tapasi vuoden aikana eri tilaisuuksissa yhteensä noin 1100 lasta.

Lapsiasiavaltuutetun nuorten neuvonantajaryhmä sekä Suomen Lasten Parlamentin jäsenet näkemyksiä koottiin useisiin lapsiasiavaltuutetun toimiston lausuntoihin ministeriöille. Esimerkkinä mainittakoon liikennepalveluita ja liikenteen turvallisuutta koskeneet lausunnot, lasten terveisiä lapsiasiavaltuutetulle ja päättäjille sekä lasten näkemyksiä kasvatuksesta koottiin Suomen Lasten Parlamentin istunnossa Tampereella marraskuussa.

Lapsiasiavaltuutettu osallistui ensimmäistä kertaa ja menestyksellisesti raportointiin YK:n lapsen oikeuksien komitealle lapsen oikeuksien tilasta Suomessa. Osana prosessia lapsiasiavaltuutettu koordinoi raportoija Maria Herczogin sekä lasten ja nuorten vaikuttajaryhmien tapaamisen Jyväskylässä. Komitean suositukset huomioivat erittäin hyvin sekä lasten ja nuorten että lapsiasiavaltuutetun viestit. YK-raportoinnista laadittiin myös selkokielinen esite, jota jaettiin ensi vaiheessa Suomen Lasten Parlamentin jäsenille. Raportointiin liittyen julkaistiin myös englanninkielistä aineistoa sekä saamen että romanilasten oikeuksista.

Lapsen oikeuksien viestinnän teemana vuonna 2011 oli lapsen oikeus kasvatukseen. Yhteistyökumppaneiden kanssa julkaistiin artikkelikirja "10 kysymystä kasvatuksesta". Kirjan pääviestiksi kiteytyi "Yksin kasvattamisen ja yksin kasvamisen aika on ohi". Kirja oli hyvin kysytty ja sitä jaettiin eri tilaisuuksissa noin tuhat kappaletta. Lapsen oikeuksien päivänä julkaistiin yhdessä Suomen Vanhempainliiton kanssa 17 tahon allekirjoittama kannanotto "Yksin vai yhdessä. Se on pienestä kiinni".

Lapsen oikeuksien päivän viestintää vaikeutti toimijakentän hajanaisuus. Kasvatusteema kuitenkin kokosi useita toimijoita yhteistyöhön Lastensuojelun keskusliiton kanssa. Lapsiasiavaltuutetun toimiston henkilökunta esiintyi vuoden aikana yhteensä 65 aikuisille suunnatussa tilaisuudessa kertoen lapsen oikeuksien teemoista.

Ihmisoikeuskasvatuksen Compasito-oppaan levittämiseen liittyen valmisteltiin Koulutus Elämään säätiön kanssa pilottia koulujen ihmisoikeuskasvatuksesta. Lasten verkkosivut uudistuivat. Sivuille valmisteltiin "Apua moneen ongelmaan"-osiota joka keskittyy oikeusturvatiekuvittamiseen.

Valtionhallinnossa keskityttiin uuden hallituksen ohjelmaan vaikuttamiseen. Yhteistyöverkoston kanssa koottiin "Lasten ja nuorten hallitusohjelma"-linjaus, joka jaettiin kansanedustajille sekä puolueille ja julkaistiin myös osana lapsiasiavaltuutetun vuosikirjaa. Vuosikirja jaettiin uudelle eduskunnalle "päättäjän käsikirjaksi" lapsiystävälliseen Suomeen. Kesäkuussa valmistuneessa Kataisen hallituksen ohjelmassa oli paljon jatkuvuutta ja tavoitteellisuutta lasten ja nuorten asioissa mutta julkisen talouden niukkuus vaikeuttaa ohjelman toteuttamista näiltä osin. Kuntamarkkinoilla syyskuussa lapsiasiavaltuutetun toimisto rohkaisi kuntien päättäjiä lasten kokemustiedon hyödyntämiseen.

Lapsiasianeuvottelukunta teki yhteensä viisi aloitetta ja kannanottoa. Neuvottelukunta vauhditti aloitteellaan merkittävästi vankiperheiden lasten aseman ja oikeuksien edistämistä. Lapsiasiavaltuutettu ja vähemmistövaltuutettu antoivat yhteiset suositukset lasten kokeman syrjinnän vähentämisestä. Lapsiasiavaltuutetun toimiston edustus oli mukana vuoden aikana seitsemässä valtioneuvoston työryhmässä, joista kolmen työ jatkuu vuoden 2012 puolelle. Lausuntoja annettiin ministeriölle ja eduskunnalle yhteensä 31 kappaletta, joka on edellisvuotta hieman vähemmän.

Vuoden aikana ilmestyi ennätysmäärä eli 11 omaa julkaisua. Sisältölinjauksiltaan merkittävien verkkojulkaisujen perusteella vaikuttamista ja tiedottamista jatketaan vuonna 2011. Näitä olivat potilasasiamiesten työn lapsinäkökulmaa kartoittanut selvitys, tutkimus lapsivaikutusten arvioinnin soveltamisesta Suomessa ja kansainvälisesti sekä lapsiasiavaltuutetun linjaus vammaispolitiikkaan "Erityistä tukea tarvitseva lapsi on ensisijaisesti lapsi".

Lapsiasiavaltuutetun tärkein oma viestintäväline on verkkopalvelu www.lapsiasia.fi, jossa kävi vuoden kuluessa lähes 38 000 yksilöityä kävijää. Noin kaksi kolmannesta kävijästä oli uusia ja kolmannes palasi sivulle toistamiseen tai useammin. Sivun katseluita kirjattiin lähes 180 000. Lastensivuilla www.lastensivut.fi, käyntejä oli vuoden aikana yhteensä noin 27 000 ja hieman yli 2000 kertaa kuukaudessa. Käyntimäärät kasvoivat edellisvuodesta hieman. Lapsiasiavaltuutetun työtä koskevia mediaosumia oli painetussa mediassa keskimäärin 49 kuukaudessa. Medianäkyvyyttä oli edellisvuotta vähemmän. Lapsiasiavaltuutetun julkaistuja kirjoituksia painetussa mediassa oli yhteensä 24.

Toimisto vastaanotti yhteensä 452 kansalaisyhteydenottoa vuoden 2011 aikana. Sähköpostitse ja kirjeitse saapuneisiin yhteydenottoihin vastaamisessa oli edelleen useamman kuukauden viive. Eniten yhteydenottoja tuli lastensuojelun avo- ja sijaishuollosta (114) ja toiseksi eniten lapsen elatuksesta huollosta ja tapaamisoikeudesta (99 kpl). Mediaa (46), koulua (42) sekä lasten yleistä kohtelua (39) koskevia yhteydenottoja oli seuraavaksi eniten. Lasten kohtelussa uutena teemana nousi esiin lasten kohtelu urheiluseuroissa.

Toimiston voimavarat pysyivät vuonna 2011 edellisen vuoden tasolla. Toiminta sovittui varsin hyvin talousarvion mukaisesti määrärahoihin. Toimintamäärärahoista (192 579 euroa)

kohdistui noin 41 000 euroa yleiseen viestintään ja tiedotukseen sekä saman verran lapsen oikeuksien edistämiseen ja viestintään. Viestinnän palveluissa toteutettiin laaja kilpailutus, joka mahdollisti pitkäaikaisen sopimuksen solmimisen. Toimiston asiakirjahallinnon suunnitelma valmistui. Videoyhteyksien käyttö vähensi matkustustarvetta. Työhyvinvoinnin kannalta keskeisenä ongelma säilyi työn kuormittavuus.